

MALEBRANCHE, Nicolas (2015)

Tratado de amor y Conversación de un filósofo cristiano con un filósofo chino

Madrid: Encuentro, 153 p.

ISBN 978-84-9055-076-2

Trobem en aquest llibre la primera traducció al castellà de dos tractats de Malebranche. Malgrat puguin semblar breus, això no ens ha de dur a pensar que són irrelevants. Independentment, cada un d'ells ja és una petita joia filosòfica, però, en conjunt, un pot endinsar-se dins un debat metafísic extremament complex. A tot això cal afegir l'estil d'aquesta edició. L'elecció d'oferir una introducció de tipus històric de la problemàtica ajuda el lector a entendre el joc de cada un dels elements que participen en el debat que està sobre la taula. Penso que això és important de ressaltar, car hi ha la tendència *in crescendo* de descontextualitzar els texts clàssics, fet que, quan la temàtica és de tipus teològica, pot comportar conseqüències molt desafortunades. A la vegada, s'ha optat per centrar l'edició exclusivament en els dos texts i enriquir-los amb notes a peu de pàgina del mateix Malebranche. Tot plegat presenta el debat sota la llum barroca que li pertoca.

El *Traité de l'amour de Dieu* (p. 55-93) és un text breu que Malebranche va escriure per dos motius. El primer, i potser el més important, fou desmentir la interpretació de la seva filosofia feta per François Lamy, el qual el titllà de *quietista*; mentre que el segon va ser presentar i aclarir la seva postura envers el *verdader amor*. En aquest text, Malebranche vol provar que *estimar* implica el *desig* de voler ser feliç, en el sentit que, quan ho ets, obtens *plaer*. Per tant, que estimem Déu perquè és el que ens dona més plaer i felicitat. No obstant això, *aquest* amor pot ser desinteressat, en un sentit molt allunyat del que defensen els quietistes; els qui entenen el desinterès com l'amor incondicional de Déu mitjançant la renúncia de l'estima de tota *cosa* material i,

fins i tot, d'un mateix. Aquesta renúncia implica afirmar que l'estima de Déu no està supeditada a cap motiu, ni al temor de la condemna ni al desig de la salvació. Aquest allunyament de Déu pot comportar que, al final, preceptes bàsics del cristianisme quedin anul·lats, com és el *temor* —i *tremolor*— (p. 90, 70n: Sant Pau, Fil, 2, 12) per evitar la condemna eterna i aconseguir la salvació. Malebranche, qui es posiciona en el cantó contrari d'aquestes idees, presenta una sèrie d'arguments en contra del quietisme, alhora que justifica quin és el *desinterès* que ell professa.

La base de Malebranche és que estimar-se un mateix i ser feliç apropa a Déu, car en condició d'*imago dei* estimem com Ell, qui ho fa en absoluta perfecció. Així, el nostre amor es regeix perquè és *el* verdader i infinit. Tenint en compte que la perfecció de Déu conté la justícia, es desprèn que el seu amor implica una meta, també justa i perfecta. Per tant, buscar-lo (volar-lo) és just i condueix també a la perfecció. D'aquesta manera, com que estimar-se un mateix segueix el patró de l'amor perfecte i just de Déu, es desprèn que aquest no està embrutat amb l'interès. Així, a més a més, Malebranche no cau en l'error de la inactivitat per aconseguir la salvació, a la qual arriba per la via de l'amor. A tot això, Malebranche encara fa un pas més i acusa els quietistes de jutjar l'obra de Déu com a rebutjable, car tot el que és, és per la gràcia d'Ell. Dit en altres paraules, els acusa d'atribuir injustícies a Déu. Per contra, afirma que, per arribar a Déu, cal estimar-lo deixant-se *afectar* per ell; això és, per tot el que Ell és (o sia, tot el que és).

El segon tractat, *Entretien d'un philosophe chrétien et d'un philosophe chinois*

(p. 95-152), malgrat és força diferent en contingut, guarda similituds amb la intenció de l'autor en posicionar-se dins un debat. Aquest tractat neix de la petició d'Artus de Lionne, qui va assegurar a Malebranche que els seus texts eren perfectes per combatre les idees materialistes de la filosofia xinesa, i que, a més a més, a la Xina, ja hi tenia simpatitzants de les seves idees. No obstant això, la versió manuscrita del text va adquirir mala fama, perquè es deia que atacava la idea jesuïta que en el pensament xinès hi havia brins que duïen a la idea de Déu. Aquesta idea va sorgir i es va mantenir, entre altres coses, per l'opinió que en tenia el mateix Lionne; fet que no es va remeiar amb la publicació real, la qual va rebre fortes crítiques per part del sector jesuïta i, en particular, de Marquet. Malebranche va defensar-se, igual que amb el *Traité*, amb un article de resposta, el qual es va afegir a la segona edició de l'*Entretien*. A part d'això, el text va rebre una altra crítica, a saber, la de pecar de *spinozisme* (entenen aquí aquesta crítica com a *panteisme*), la qual Malebranche va negar.

El text en qüestió és un exercici maiètic on un filòsof cristià mostra a un filòsof xinès les contradiccions del seu pensament (val a dir que el confucianisme que critica Malebranche és el succedani del pensament xinès que corria per França a la seva època, com bé s'exposa en aquesta edició del text), alhora que les resol amb la idea de Déu. Les contradic-

cions són, principalment, que el Li, d'una banda, és l'ésser suprem, qui ha atorgat intel·ligència a l'home, qui regeix tot el que és i, a la vegada, no ho pot tot. Principalment perquè no és savi ni just i està supeditat a la matèria (que és eterna i infinita), de la qual l'home és una versió depurada. La idea de Malebranche és intentar mostrar la contradicció per, després, solucionar-la amb la idea de Déu, que finalment es podrà equiparar a la del Li. Això ha de mostrar que els xinesos, de fet, ja creuen en Déu i que el poden adorar si abandonen la postura materialista, la qual és la font de totes les seves contradiccions. Per tal d'aconseguir això, l'exposició del cristià rau a mostrar la independència de Déu, el patró de la creació i el que nosaltres compartim amb ell. Un dels punts més interessants del text és on el cristià respon a l'afirmació del xinès que el Li no ha de ser savi ni just per tal d'explicar les injustícies i els accidents en la matèria, a partir de les regles generals de Déu, les quals regeixen no només l'Univers que és sinó també el que serà. Un altre punt interessant està en la crítica del xinès de l'associació entre voluntat (de Déu), existència i extensió. Això és, la discussió entre la creació de la matèria *ex nihilo* o l'eternitat d'aquesta. Aquí la resposta del cristià és més misteriosa, car no té una resposta, si no és que acceptem com a tal la resta de proves sobre la seva omnipotència; de les quals s'afirmaria que, *en certa manera*, Déu tot ho pot.

Alger Sans Pinillos

Universitat Autònoma de Barcelona

<http://dx.doi.org/10.5565/rev/enrahonar.1196>

